

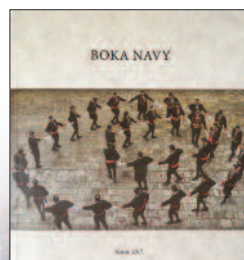
POVODOM DANA NAJSTARIJE POMORSKE BRATOVŠTINE NAŠ MUZEJ, UZ POMOĆ MINISTARSTVA KULTURE, OBJAVIO JE I 26. JUNA PROMOVISAO BROŠURU

Bokeljska mornarica u retrospekciji prof. dr Antuna Sbutega

Pomorski muzej Crne Gore promovisao je 26. juna u Palati Grgurina knjigu **prof. dr Antuna Sbutega**, admirala Bokeljske mornarice, o jednoj od najstarijih pomorskih bratovština, pod nazivom **Bokeljska mornarica**. Naš muzej je istovremeno i izdavač ove ilustrirane brošure, čije je objavljivanje finansijski podržalo Ministarstvo kulture Crne Gore.

Riječ je o publikaciji od 40 strana, koja na jasan, sažet način i uz koncizan tekst i brojne fotografije, široj čitalačkoj publici i turistima pruža osnovne informacije o istoriji i sadašnjosti Bokeljske mornarice.

Autor je obimnu građu brojnih autora o 12 vjekova bogatoj istoriji Bokeljske mornarice sažeo na 15 strana čistog teksta, što je zahtijevalo dobro poznavanje materije, sposobnost razlučivanja bitnog od manje bitnog i umijeće pisanja na jasan, jednostavan i razumljiv način, uz izbjegavanje stručnih, manje poznatih izraza i literarne stilizacije.

Prvo izdanje objavljeno je kao dvojezično – na crnogorskom i engleskom jeziku, u po 300 primjeraka. U planu je i štampanje većeg broja primjeraka na italijanskom i drugim jezicima.

Bogato ilustrirana brošura predstavljena je brojnoj publici, upravo na dan slavne Mornarice. Goste je pozdravio **Andro Radulović**, direktor Pomorskog muzeja, a detaljnije o knjizi su govorili autor prof. dr Antun Sbutega i ministar kulture Crne Gore **mr Janko Ljumović**. Promociji je prisustvovao i **Aleksandar Dajković**, generalni direktor Direktorata za kulturnu baštinu.

Biranim notama prepoznatljivog kola mornarice i kultne pjesme *Bokeljska noć* večer su oplemenile profesorice flaute **Angela Mijušković** i **Andrea Živković**. Ovo književno veče vodila je **Dolores Fabian**.

Promociju su organizovali kotorski Pomorski muzej Crne Gore, Ministarstvo kulture Crne Gore i Bokeljska mornarica.

(Detaljnije na stranama 3, 4, 5, i 6)

Prof. dr Anton Sbutega (u sredini) govori o knjizi, mr Janko Ljumović (lijevo) i Andro Radulović (desno)

Fotografija: S. Dabinović

Jedra Boke je mjesečna publikacija
Pomorskog muzeja Crne Gore u
Kotoru

Jun 2017. godine

Direktor Pomorskog muzeja
Andro Radulović

Savjet Pomorskog muzeja

Odlukom Vlade od 18. decembra 2013. g. formiran je Savjet Pomorskog muzeja koji će naredne 4 godine raditi u sljedećem sastavu:

Ljiljana Zeković, predsjednik
mr Milena Martinović, član
Maja Četković, član
Slavko Dabinović, član

Jedra Boke sadržajno i tehnički oblikuje
Drago Brdar

Prijatelji i saradnici

Prof. dr Antun Sbutega
Prof. dr Gracijela Čulić

Prof. dr Marija Radulović

Don Anton Belan
mr Stevan Kordić

Prof. dr Milenko Pasinović
Antun Tomić

Milan Sbutega
Zoran Radimiri
Željko Brguljan
Petar Palavršić

Radojka Abramović
Jelena Karadžić
Ilija Mlinarević
Slavko Dabinović
Milica Vujović
Smiljka Strunjaš
Danijela Nikčević

Pomorski muzej Crne Gore Kotor

Trg Bokeljske Mornarice 391 Kotor, 82000

Telefon: +382 (0) 32 304 720

Fax: +382 (0) 32 325 883

Website: www.museummaritim.com

e-mail: pom.muzej.dir@t-com.me

Pomorski muzej Crne Gore u Kotoru nastao je postepenim razvitkom prvobitne zbirke Bratovštine "Bokeljska mornarica", utemeljene oko 1880. godine, koja je od 1900. godine otvorena za javnost, a 1938. godine preuređena i otvorena na prvom spratu sadašnje muzejske zgrade, barokne palate plemićke porodice Grgurina iz početka XVIII vijeka, koja je od 1949-1952. godine kompletno restaurirana i adaptirana za potrebe Muzeja. Danas je Pomorski muzej institucija kulture Republike Crne Gore.

Misija Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru je da čuva sjećanje naše zajednice na bogatu pomorsku istoriju Boke Kotorske i njeno izuzetno kulturno naslijeđe.

POSJETE

Viša posada i pitomci-kadeti sa Palinura u Palati Grgurina

Pukovnik Paolo Sfero i kapetan fregate Đuzepe Valentini (u sredini) sa dvojicom članova više posade Palinura u holu Muzeja

U sklopu posjete Vojsci Crne Gore i Boki Kotorskoj naš Pomorski muzej su 29. juna posjetili su oficiri i viša posada školskog broda Vojne Mornarice Italije **Palinuro** na čelu sa atašekom za odbranu pri italijanskoj ambasadi u Beogradu, pukovnikom **Pao-lom Sferom (Sferro)** i zapovjedništvom ovog trojarbolnog jedrenjaka, kapetanom fregate **Đuzepeom Valentinijem (Giuseppe Valentini)**.

Sljedećeg dana, 30. juna, Pomorski muzej su posjetili pitomci prve godine Mornaričke srednje škole **Francesco Morosini** iz Venecije, koji su na **Palinuru** plovili u sklopu praktične obuke plovidbe. Mladi kadeti su se upoznali sa bogatom zbirkom Pomorskog muzeja. Naročito interesovanje su pokazali za istorijske veze Crne Gore i Italije, kao i uticaj Italije na ovo područje u prošlosti. Tokom boravka u Muzeju posebnu pažnju i interesovanje privukli su predmeti iz pomorsko-tehničke zbirke sa kojima se pitomci su sreću i tokom praktičnih vježbi na akademiji.

Vodič kroz Muzej i istoriju Kotora i Boke Kotorske oficirima i višoj posadi **Palinura**, kao i kadetima-pitomcima ovogodišnje regate bio je **Ilija Mlinarević**, kustos pomorsko-tehničke zbirke Pomorskog muzeja Crne Gore.

Pitomci-kadeti sa Palinura sa kustosom Ilijom Mlinarevićem u holu Muzeja

Fotografija: S. Dabinović

Bokeljska mornarica u retrospekciji prof. dr Antuna Sbutege

Promocija brošure *Bokeljska mornarica*
26. juna na prvom spratu Palate Grgurina

Direktor Pomorskog muzeja Crne Gore Kotor **Andro Radulović**, pozdravljajući prisutne na promociji brošure o Bokeljskoj mornarici, kazao je da datum i mjesto ovog događaja nisu slučajno odabrani.

Andro Radulović

Pretpostavlja se da je u Kotoru, već u devetom i desetom vijeku, postojalo Udruženje mornara, a datum 26. jun 1463. godine je vezan za donošenje Statuta bratovštine kotorskih pomoraca, podsjetio je gospodin Radulović.

On je govorio o vezama Bokeljske mornarice i Muzeja, naglašavajući podršku koju Pomorski muzej daje ovoj instituciji.

Veza Bokeljske mornarice sa Pomorskim muzejom na neki način je uzročno posljedična. Začetak osnivanja Pomorskog muzeja je proistekao upravo zalaganjem članova Bokeljske mornarice i na temeljima njihovog imetka u smislu materijalnog kulturnog dobra. Podrška koju Pomorski muzej daje ovoj instituciji nesporno je opravdana, a iskazuje se u nastojanjima i zalaganjima za što kvalitetnije i adekvatnije vrednovanje kao i prezentovanje sveukupnog značaja i bogatstva u tradicijskom očuvanju svih njenih elemenata, istakao je Radulović.

On je u svom izlaganju podsjetio na riječi **dr Vladislava Brajkovića**, kada je 1964. godine postavljen za admirala Bokeljske mornarice:

Zahvaljujem svima onima koji su pomogli da se Bokeljska mornarica sačuva kao sjajno nasljedje

i garancija svijetle budućnosti. Na ovoj generaciji bi ostala neizbrisiva mrlja kada ne bi poduzela ono što danas preduzima, predajući na taj način u amanet potomcima slavnu tradiciju i baštinu.

Ministar kulture **mr Janko Ljumović** naglasio je da Bokeljska mornarica predstavlja najkompleksnije nematerijalno kulturno dobro Crne Gore koje je stavljeno pod zaštitu zakona od 2013. godine.

Publikacija koju promoviramo predstavlja jedan od načina prezentacije kojom Ministarstvo kulture želi da Bokeljsku mornaricu pozicionira u savremenost na način da njena vrijednost bude predmet permanentnih aktivnosti ka različitim vrstama javnosti i zaštita, izučavanje valorizacija i prezentacija tradicije koju Bokeljska mornarica predstavlja bude u fokusu aktivnosti svih aktera tog značajnog i odgovornog posla, rekao je gospodin Ljumović.

U vremenima kada govorimo o značaju kulturnog identiteta uopšte i kada je Ministarstvo kulture kreiralo projekt Kreativna Crna Gora – identitet, imidž, promocija, valja podsjetiti da je Bokeljska mornarica čvrsto utkana u temelje crnogorske državnosti i suštinski dio njene lokalne, nacionalne i međunarodne prepoznatljivosti. Nezamislivo je, naime, pomisliti na kulturni identitet Crne Gore, bez slike Kola Bokeljske mornarice ispred katedrale Svetog Tripuna ili na Trgu od oružja, kazao je ministar Janko Ljumović.

Mr Janko Ljumović

Riječ prof. dr Antuna Sbutega

Dobra večer dame i gospodo, dragi prijatelji hvala Vam što ste večeras sa nama.

Danas se obilježava Dan Bokeljske mornarice, jer je 26 juna davne 1463. godine donešen njen prvi sačuvani statut i zato smo željeli da večeras, poslije tradicionalne manifestacije, defilea odreda, plesanja kola i simbolične predaje ključeva grada admiralu od strane predsjednika Opštine Kotor, prezentiramo i novu brošuru *Bokeljska mornarica*. Zahvaljujem poštovanom gospodinu **Janku Ljumoviću**, ministru kulture Crne Gore, i gospodinu **Andru Raduloviću**, direktoru Pomorskog muzeja, na lijepim riječima. Zahvaljujem domaćinu, Pomorskom muzeju koji je organizovao ovu prezentaciju i koji je izdavač ove brošure u saradnji sa Ministarstvom kulture. Moram se zahvaliti i bivšoj direktorici gospođi **mr Milevi Pejaković Vujošević**, a zatim i svima koji su saradivali na ovom izdanju. To se odnosi prije svega na gospodina **Slavka Dabinovića** sa kojim sam, kao i u toku ranijih izdanja brojnih knjiga te organizovanja izložbi, efikasno saradivao, gospođicu **Marinu Jovanović**, koja je izradila veoma uspješni dizajn, kao i gospođicu **Anu Brdar** koja je prevela tekst na engleski jezik. Zahvaljujem se najzad na dragocjenim sugestijama i ko-

rekcijama teksta, **Monsinjoru Antonu Belanu** i **dr Stevanu Kordiću**.

Ove godine smo uspjeli da ostvarimo veoma uspješnu saradnju Mornarice sa Ministarstvom kulture, koje je ne samo finansiralo ovo izdanje, već i započelo sa procesom kandidature Mornarice kao nematerijalne kulturne baštine čovječanstva kod UNESCO-a i odobrilo 30.000 eura za nabavku i obnovu oružja, uniformi i za druge aktivnosti Mornarice u saradnji sa Pomorskim muzejom.

Kao što vjerovatno svi znate, veze između Bokeljske Mornarice i Pomorskog muzeja su veoma duboke i intenzivne. Pored toga što obadvije institucije čuvaju i promoviraju povijest, a posebno pomorsku povijest i tradiciju Kotora i Boke, Pomorski muzej je nastao iz zbirke Bokeljske mornarice, a u njemu se čuvaju brojni eksponati, fotografije, umjetničke slike, uniforme, oružje i dokumenti koji svjedoče stoljetnu povijest Mornarice. Pored toga najveći broj naučnih i stručnih radova koji se tiču Bokeljske mornarice i njene povijesti su objavljeni od saradnika Pomorskog muzeja u njegovom godišnjaku u više od šest decenija od kada on izlazi i koji je najvažniji izvor za pomorsku povijest Boke i Crne Gore.

Moram da večeras naglasim i moje lične intenzivne veze sa Pomorskim muzejom. Od najranijeg djetinjstva, dakle jako davno, prije više od 60 godina, moj otac kapetan **Krsto Sbutega** je radio par godina kao kustos ove institucije i često me je dovodio u Muzej i tu sam upoznao najvažnije bokeljske intelektualce i povijesničare pomorstva, portrete admirala, kapetana, slike pomorskih bitaka, modele brodova, nautičke instrumente, nošnje i oružje što je imalo presudan uticaj na moju kulturnu formaciju i razvoj mojih interesovanja. Kasnije sam uspostavio plodnu saradnju sa Muzejom sa kojim sam organizovao više veoma uspješnih izložbi kulture i pomorstva u Italiji i Španiji. Muzej je bio izdavač više mojih knjiga a ovdje sam dovodio, kao ambasador Crne Gore, brojne strane delegacije, Svete Stolice, Malteškog reda, Republike Italije i San Marina, koje su bile uvijek oduševljene Muzejom i načinom na koji su bile dočekane. Dakle ja se ovdje osjećam kod kuće, a ne kao gost.

Prije godinu dana planom rada Mornarice je, između ostalog, bilo predviđeno da se objavi jedna ilustrovana brošura o Bokeljskoj mornarici i da se napravi novi sajt Mornarice i mogu sa zadovoljstvom da konstatujem da smo to uspjeli da realizujemo, kao i veliki dio planiranih aktivnosti. Kako živimo u informatičkom društvu u kome je najvažniji izvor informacija i sredstvo komunikacije internet odlučili smo se dakle da izradimo novi sajt, moderniji, atraktivniji i bogatiji od pret-

Fotografija: S. Dabinović

Publika na promociji dr Sbutegine brošure

hodnog koji nije aktivan već nekoliko godina. Sajt je predstavljen sinoć na akademiji Mornarice i uvjeren sam da će svi koji ga budu koristili, kao i ja, naći da je on odličan i veoma bogat sadržajima i zato želim da se zahvalim njegovom autoru gospodinu **Dubravku Stamatoviću**, kao i svima koji su saradivali, a posebno gospodinu Slavku Dabinoviću.

U toku proteklih 12 stoljeća Mornarica je ostavila dubokog traga u pomorskoj, društvenoj i kulturnoj povijesti grada Kotora Boke, Crne Gore Jadrana i Mediterana. O njoj su stoljećima pisali na raznim jezicima povijesničari kao što su bili **Daniele Farlati** i **Jacopo Coletti** u XVIII stoljeću na latinskom jeziku, **Josip Đelčić** i drugi na italijanskom u XIX stoljeću, a u toku XX stoljeća, posebno u njegovoj drugoj polovini, mnogi autori iz Boke i sa prostora bivše Jugoslavije. O Mornarici postoji dakle veoma veliki broj dokumenata, knjiga, naučnih i stručnih članaka, među kojima su i izdanja Mornarice, kao što je monografija **Dvanaest vjekova Bokeljske mornarice** izdata povodom jubileja Mornarice i materijali sa naučnog skupa o Mornarici koji je tom prilikom organizovan u Kotoru. Moram posebno da istaknem ogroman doprinos proučavanju povijesti Mornarice i pomorstva Boke, admirala **Miloša Miloševića**, viceadmirala **Slavka Mijuškovića**, **Ignjatija Zlokovića**, prvog direktora ovog Muzeja i njegovog brata **Maksima Zlokovića**, Biskupa Pava Butorca, **don Nika Lukovića**, **don Gracije Brajkovića**, **Antona Dabinovića**, **Antona Tomića**, koji je cijeli radni vijek proveo u Muzeju, i mnogih drugih. Posebno ističem brojne vrijedne knjige, naučne i stručne radove **mr Jovana Martinovića**, koji je bio direktor Muze-

ja, i koji nastavlja da sa mladalačkom energijom daje doprinos proučavanju naše povijesti.

Međutim, vrlo je mali broj osoba koji čita te naučne i stručne radove ili opširne knjige, tako da su nedostajali kratki i popularno pisani tekstovi na raznim jezicima koji bi pružili osnovne informacije o našoj povijesti i sadašnjosti.

Zato smo se odlučili da objavimo brošuru "Bokeljska mornarica", sa konciznim tekstom koji je ilustrovan brojnim atraktivnim fotografijama.

Želim da naglasim da ova knjižica od 40 strana, nema naravno pretenzija da otkriva nove povijesne činjenice, niti da daje nove interpretacije onima već poznatim.

Iako imam znatno iskustvo u pisanju raznih vrsta tekstova, od novinskih članka do naučnih radova i literarnih djela, mogu reći da mi je pisanje ovog teksta bilo posebno komplikovano. Čini mi se naime lakšim pisati duge tekstove i knjige povijesnog karaktera, nego jedna vrlo koncizni tekst koji treba da sintetizira više do XII stoljeća izuzetno bogate povijesti Mornarice, pomorstva, Kotora i Boke. Ja sam se trudio da ne pišem samo o najvažnijim činjenicama i procesima koji se tiču Mornarice, jer je njena povijest integralni dio ukupne povijesti Kotora, Boke, Jadrana i Mediterana, pa je bilo nužno i njih obuhvatiti makar elementarno. Kada se pišu ovakvi tekstovi, rekao bih enciklopedijskog karaktera, nije problem što napisati, već što izostaviti. Bilo je dakle nužno, kako tekst ne bi postao previše opširan, napraviti jednu esencijalnu sintezu bez previše detalja, koja će istovremeno obuhvatiti najvažnije činjenice i procese i pružiti osobama koje ne poznaju povijest Mornarice, Kotora, Boke i njenog pomor-

stva, osnovne informacije o njima. Zato sam se trudio da pišem jasno, jednostavno i razumljivo, izbjegavajući stručne i malo poznate izraze i literarne stilizacije. Tako sam prvo napisao jedan znatno duži tekst, pa sam ga onda postepeno skraćivao, kao što kipar klešujući kip odbacuje suvišne dijelove kamena dok ne dobije djelo koje ga zadovoljava.

Naravno, da bi napisali jedan ovako sažeti tekst, morate prethodno proučiti svu veoma brojnu i opširnu naučnu i stručnu literaturu i imati kriterije da odredite što je manje a što više važno kako bi mogli napraviti jednu uspješnu sintezu. Dakle ovaj tekst nijesam zapravo napisao ja, već prije svega brojne generacije članova Mornarice i pomoraca Boke svojim djelima kroz stoljeća, kao i generacije povijesničara koji su izučavali i opisivali njihova djela, a ja sam samo to uobličio u jedna kratki tekst.

Dakle ovaj tekst nema ambicija da prodire u dubinu, niti da, da tako kažem, omogući intelektualne letove u visinu, već da doprinese horizontalnom širenju osnovnih znanja o našem pomorstvu i Mornarici. Uslov da eventualno neko počne da produbljuje svoja znanja na neku temu je da prvo stekne elementarno znanje i informacije o njoj koje će ga zainteresovati za dalje istraživanje.

Uostalom, čitaoci će prosuditi da li sam u tome uspio. Raspoloživa sredstva su nam omogućila da prvo izdanje na našem i engleskom jeziku bude objavljeno u po 300 primjeraka, što je svakako malo, ali će sredstva od prodaje kao i dodatna sredstva koje su odobrena za Mornaricu od

strane Ministarstva kulture, Opštine Kotor i od drugih sponzora omogućiti da uskoro štampamo veći broj primjeraka kao i izdanje na italijanskom jeziku, koje je već spremno, a kasnije i na drugim jezicima. No brošura nije namijenjena samo turistima već izražavam nadu da će ona i sajt naći čitaoce i korisnike prije svega kod stanovnika Boke i Crne Gore, te u školama i na fakultetima. Nažalost, iako se toliko ponosimo našim kulturnim i povijesnim nasljeđem, te činjenicom da je ono od UNESCO-a proglašeno kulturnom baštinom čovječanstva, iako zapravo veliki broj građana Kotora, Boke i Crne Gore na razne načine živi od toga ogromnog kapitala koji su stvorili naši pretci kroz povijest i ostavili nam ga, a stotine hiljada ljudi iz cijelog svijeta dolazi da ga vidi, veliki broj naših građana ga nedovoljno ili vrlo malo poznaje. Da bi mogli da taj kapital na adekvatan način sačuvamo i valoriziramo moramo ga prije svega bar elementarno poznavati. Biti ću jako sretan ako ova brošura tome doprinese.

Želim najzad da istaknem da je povijest Bokeljske mornarice i danas veoma aktuelna i inspirativna iz više razloga a prije svega zbog toga što svjedoči da je moguće sačuvati fundamentalne duhovne, moralne i kulturne vrijednosti, i istovremeno se prilagoditi novim i modernim vremenima, i dinamičnim promjenama našeg globaliziranog svijeta. Prave vrijednosti, uvjeren sam, uza sve probleme, uvijek preživljavaju i daju obilne plodove, ako ima dovoljno ljudi koji u njih vjeruju i koji su spremni da ih svjedoče i da se za njih zalažu.

Fotografija: S. Dabinović

Razmatranje sanacije dijelova Palate Grgurina

Pomorski muzej je 12. juna obišao arhitekta **Dejan Palibrk**, da bi se razmotrili svi detalji sanacije određenih dijelova Palate Grgurina. Situaciju je gospodin Palibrk razmotrio sa **Androm Radulovićem**, direktorom našeg muzeja, i **Slavkom Dabinovićem**, našim bibliotekarom. Dogovoreno je Gospodin Palibrk podnese ponude za izradu tehničke dokumentacije za uređenje unutrašnje prostorije buduće galerije, laboratorije za konzervaciju i sanaciju dijela krovne konstrukcije.

Foto: T. Bonić

Postavljanje pleksiglasa na reljef Zaliva

Foto: Sandra Sekulić

Preko reljefa Bokokotorskog zaliva koji je izložen i u holu našeg muzeja 9. juna postavili smo zaštitni pleksiglas. Posao postavljanja pleksiglasa obavio je majstor **Gracija Škanata** iz Tivta, uz pomoć **Slavka Dabinovića** i **Tomislava Bonića**.

Dovoz eksponata

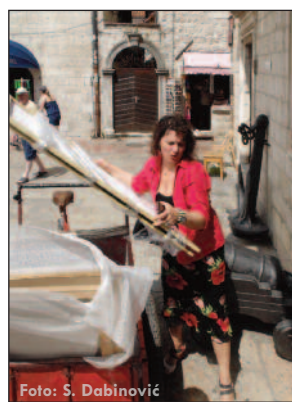

Foto: S. Dabinović

Eksponati koje smo pozajmili za održavanje prigodne izložbe *Priča o moru* u Budvi, vraćeni su u naš muzej 15. juna. Pomenuta izložba održana je 14. juna uveče sa eksponatima iz kolekcije Pomorskog muzeja u Kotoru i Muzeja grada Perasta. Eksponate su unosili **Sandra Sekulić**, **Ilija Mlinarević** i **Slavko Dabinović**.

Andro Radulović (lijevo), **Nevina Turusković**, **mr Mileva Pejaković Vujošević**, **Zdravko Milošević**, **Vaid Turusković**, **Zlatko Moškov**; **Danijela Nikčević** (u pozadini)

U Pomorskom muzeju 12. juna bio je gospodin **Vaid Turusković**, izrađivač narodnih nošnji i kolekcionar, sa suprugom **Nevinom**, iz Tuzi, radi dogovora o izradi uniformi Bokeljske mornarice iz sredstava koje je odobrilo Ministarstvo kulture Crne Gore za tu namjenu. Ovom dogovoru sa poštovanim gostima iz Tuzi prisustvovali su **Andro Radulović**, direktor našeg muzeja, **mr Mileva Pejaković Vujošević**, doskorašnja direktorica Muzeja, te **Zdravko Milošević**, domaćin Mornarice, i **Zlatko Moškov**, komandir kotorskog Odreda Bokeljske mornarice.

Razgovor sa beogradskom kolegicom Draginjom Maskareli

Viši kustos, istoričar umjetnosti u Muzeju primjenjene umjetnosti u Beogradu, **Draginja Maskareli** bila je 13. juna u radnoj posjeti Pomorskom muzeju. Povod za dolazak gospođe Maskareli u naš muzej je predavanje o vjenčanoj odjeći i liturgijskom ruhu u Boki Kotorskoj u XVIII i XIX vijeku koje će ona održati u Londonu na Konferenciji komiteta za kostim Međunarodnog Savjeta muzeja (International Council of Museums). Iz Pomorskog muzeja je uzela potrebne fotografije i samim tim se uspostavila dobra saradnja sa Muzejom primjenjene umjetnosti u Beogradu koja će biti uspješno nastavljena. Napominjemo da je zahvaljujući gospođi Maskareli prije par godina godina u našem muzeju uspješno postavljena izložba njenog pokojnog oca, priznatog slikara **Marija Maskarelija**, inače Prčanjanina.

Foto: T. Bonić

Dan Bokeljske mornarice

TRADICIJA

Fotografija: Radio Dux

Admiral prof. dr Antun Sbutega obavlja svečanu smotru odreda Bokeljske mornarice ispred Vrata od grada u pratnji majora Gracije Abovića i adutanta Zdravka Miloševića

Fotografija: Radio Dux

Predsjednik opštine Vladimir Jokić predaje ključeve od grada admiralu Sbutegi

Bokeljska mornarica i ovog 26. juna tradicionalno je proslavila svoj dan nizom svečanosti u spomen na 26. jun 1463. godine, dan kada je prije 554 godine donijet prvi sačuvan Statut ove bratovštine. Proslava Dana Bokeljske mornarice počela je 25. juna Svečanom akademijom koja je održana uveče u Koncertnoj dvorani Muzičke škole *Vida Matijan*. Na sam Dan Bokeljske mornarice, u 20 sati ispred Doma mornarice u Starom gradu u Kotoru, na Pjaci od kina, formiran je glavni odred, a nakon čega je, ispred zgrade Opštine, preuzeta državna zastava Crne Gore od predsjednika opštine. Uslijedio je obilazak grada, preuzimanje ključeva grada ispred glavnih gradskih vrata od predsjednika Opštine, a oko 20,40 sati mornari su na Trgu od oružja plesali tradicionalno kolo Bokeljske mornarice. Manifestacija je završena u Palati Grgurina, gdje je predstavljena brošura o Bokeljskoj mornarici na crnogorskom i engleskom jeziku, čiji su izdavači Pomorski muzej Crne Gore i Ministarstvo kulture Crne Gore.

Formiranje odreda Bokeljske mornarice na Pjaci od kina, ispred Doma ove bratovštine i smotra pred viceadmiralom Ilijom Radovićem i majorom Gracijom Abovićem

Fotografije: Bokanees

Predsjednik opštine Vladimir Jokić predaje državnu zastavu barjaktaru Graciji Nikoliću

Svečana ceremonija je počela na Pjaci od Ki-
Sna, ispred Doma Bokeljske mornarice, oku-
pljanjem 76 mornara Glavnog odreda, gdje je
major **Gracija Abović** podnio raport viceadmi-
ralu **Iliji Radoviću**, koji je obavio smotru.

Matični odred iz Kotora predvodio je komandir
kapetan **Zlatko Moškov**, podružnim odredom iz
Tivta komandovao je kapetan **Gracija Škanata**,
a odredom iz Herceg Novog, kapetan **Dejan
Verigo**.

Odred združenih mornara odjevenih u tradicio-
nalne uniforme odmarširao je zatim do trga ispred
Katedrale Sv. Tripuna, gdje je ispred upravne
zgrade Opštine Kotor, predsjednik opštine **Vladi-
mir Jokić**, u pratnji admirala **prof. dr Antuna
Sbutege**, predao državnu zastavu barjaktaru
Graciji Nikoliću iz Donje Lastve, koji u vreme-
nu sadašnjem nastavlja da baštini ovu porodičnu
tradiciju dugu već dva vijeka.

Veliki đir mornara Starim gradom sa ushiće-
njem je pratilo mnoštvo turista, kao i građana
Kotora, sve do ispred Vrata od grada, gdje su se
mornari postrojili ponovo za smotru.

Tu je raport primio admiral prof. dr Antun Sbu-
tega, kome je zatim Vladimir Jokić, predsjednik
opštine Kotor, predao ključeve grada od svih
troje vrata, uz riječi:

Čuvajte ovaj grad kao što ste i do sada .

Vođeni 80-godišnjim kolovodom **Tripom Milo-
ševićem** mornari su potom na Trgu od oružja
otplesali Kolo, plijeneći gracioznošću, ljepotom
figura, te zajedništvom koje su izrazili prateći
jedni druge. Na samom kraju mornari su u kolo
uvukli gradonačelnika Vladimira Jokića, **biskupa
Iliju Janjića**, admirala Antuna Sbutegu, vicead-
mirala Iliju Radovića i **Janka Ljumovića**, mini-
stra kulture Crne Gore.

**Plesanje kola Bokeljske mornarice na Trgu od oružja (fotografija lijevo;
Trenutak pošto su mornari u kolo uvukli biskupa Iliju Janjića, predsjednika Opštine
Vladimira Jokića, admirala Mornarice Antuna Sbutegu i ministra kulture Janka Ljumovića**

Svečana akademija

Na Svečanoj akademiji Bokeljske mornari-
ce Kotor **Aleksandar Dender**, predsjed-
nik UO Bokeljske mornarice je prvo pozdra-
vio mnogobrojne zvanice i druge prisutne. On
je rekao da su *Bokeljska mornarica, Tripun-
danske svečanosti i kolo Svetoga Tripuna ja-
mac održivosti identiteta Kotora i Boke Kotor-
ske u Crnoj Gori*.

U svom izvještaju admiral prof. dr Antun Sbu-
tega je istakao dobru saradnju sa državnim in-
stitucijama, opštinama, a posebno sa Pomor-
skim muzejom Crne Gore, sa Kotorskom Bis-
kupijom i Festivalom KotorArt. U saradnji sa
KotorArtom i sa partnerima iz Italije i Albani-
je, Bokeljska mornarica je konkurisala jednim
prekograničnim projektom.

Kolo Bokeljske mornarice tema je savreme-
nih djela crnogorskih kompozitora mlađe ge-
neracije, koja će biti izvedena 13. jula na Tr-
gu ispred katedrale povodom otvaranja 16. iz-
danja KotorArta, odnosno Don Brankovih da-
na muzike. Dio nematerijalne kulturne baštine

Crne Gore, *Fašinada* i Bokeljska mornarica
predstavljani su u Sofiji, Bugarska, a o ovoj te-
mi bilo je govora i na prezentaciji u Veneciji u
okviru projekta *Jadransko zajedništvo*.

Prije godinu dana usvojen je novi Statut koji
je zahtijevao ponovnu registraciju i razne ad-
ministrativne procedure, napisan je novi Pra-
vilnik o odori, činovima i nastupima aktivnog
sastava Mornarice. Od ostalih aktivnosti Sbut-
ega je posebno istakao izradu novog sajta Bo-
keljske mornarice

Admiral se zahvalio svim institucijama, orga-
nizacijama i sponzorima koji su doprinjeli re-
alizaciji velikog dijela predviđenih aktivnosti
Bokeljske mornarice, a posebno Ministarstvu
kulture i Opštini Kotor. Ministarstvu jer je iz-
dv-jilo 30 hiljada eura za nabavku i obnovu
oružja, uniformi i druge aktivnosti Bokeljske
mornarice, te otvorilo proces kandidature Mor-
narice kao nematerijalne kulturne baštine
Uneska, a Opštini na tome što je ove godine
za finansiranje mornarice iz opštinskog budže-
ta odobreno tri puta veća suma u odnosu na
skromnih tri hiljade eura proteklih godina.

Jedrenjak *Palinuro* u Tivtu

Školski jedrenjaci vojnih mornarica Italije i Crne Gore *Palinuro* (desno) i *Jadran* (lijevo) na tivatskoj gradskoj rivi Pine

Fotografija: S. Kordić
Preuzeto sa sajta TO-Tivat

Školski brod Vojne Mornarice Italije jedrenjak *Palinuro* boravio je krajem juna u petodnevnoj posjeti Mornarici Vojske Crne Gore (VCG). Lijepi trojarbolni barkantin, pod zapovjedništvom kapetana fregate **Đuzepea Valentinija (Giuseppe Valentini)**, uplovio je 27. juna poslijepodne u Tivat i pristao na gradskoj rivi Pine uz školski brod Mornarice VCG, jedrenjak *Jadran*, uz asistenciju remorkera *Boka Sky* i *Boka Bay*.

Na *Palinuru* je u posjet Crnoj Gori došlo 159 ljudi – članova redovne posade i ukrcanih mladih kadeta – pitomaca. Dobrodošlicu *Palinuru* i njegovoj posadi poželjela je Turistička organizacija (TO) Tivat koja je priredila prigodan program. Uveče istog dana na italijanskom jedrenjaku bio je upriličen zvanični prijem za predstavnike političkog, vojnog i javnog života Crne Gore, a koga je priredio zapovjednik Valentini i italijanski ambasador u Crnoj Gori **Vincenzo Del Monaco (Vincenzo Del Monaco)**.

Posjet *Palinuru* je završen 1. juna u prijepodnevnim satima. Na odlasku, do izlaska iz Boke, italijanskog parnjaka i vršnjaka po godinama starosti otpratio je *Jadran*. Tokom plovidbe organizovano je snimanje dva jedrenjaka iz vazduha.

Trojarbolni brigantin *Palinuro* ima deplasman od 1.341 tone, dug je 69, širok 10 metara, a gaz mu iznosi 4,8 metara. Ukupna površina jedara ovog broda iznosi oko 1.000 m². Izgrađen je 1934. godine u Francuskoj kao ribarski brod pod imenom *Commandant Louis Richard*. RM Italije kupila ga je 1951. godine u čiju je flotu ušao četiri godine kasnije pod sadašnjim imenom. *Palinuro* je manji i manje poznati rođak čuvenog italijanskog školskog broda i jednog od najljepših jedrenjaka svijeta *Amerigo Vespucci*.

53. OBRAZOVNA REGATA

Palinuro je tokom posjete Crnoj Gori bio angažovan u obrazovnoj kampanji kadeta-pitomaca 1. godine Mornaričke srednje škole **Francesco Morosini** iz Venecije. Ovo školsko praktično krstarenje za mnoge od njih predstavlja prvi susret sa morem i načinom života na brodu.

Obrazovna kampanja broda *Palinuro* nastavlja da se odvija u vodama Jadranskog mora, a brod će pristajati u italijanskim lukama i lukama Slovenije i Hrvatske.

Nakon ove aktivnosti nastaviće se sa obukom polaznika Škole za podoficire u Tarantu koja će se održati između polovine jula i polovine septembra. Zahtjevna plovidba će se odvijati između Jonskog i Egejskog mora u cilju obuke mladih polaznika i sticanja znanja iz oblasti nautičkih i mornaričkih nauka.

Prisustvo broda *Palinuro* u vodama i lukama Crne Gore imalo je takođe za cilj da promoviše i učvrsti duboke veze koje povezuje Mornarice i Oružane snage dviju zemalja.

Pomorstvo u KOTORU danas

U junu, četvrtom mjesecu kotorske kruzing sezone, zabilježeno je 54 dolazaka 25 kruzing brodova. Kako je nekoliko kruzera boravilo dva ili više dana, zabilježeno je i ukupno 58 boravišnih dana. Jun nije donio nijedan premijerni dolazak nekog kruzera.

Luka Kotor A.D. kompanija koja operativno upravlja kotorskom lukom, pred sjednicu Skupštine ovog akcionarskog društva objavila je zvanični izvještaj o dolascima brodova i putnika u 2016. godini, kao i o svom poslovanju. Prema ovom izvještaju, u naš grad je u prošloj godini bilo 488 dolazaka brodova, što je 72 dolaska više nego prethodne godine. Najviše dolazaka brodova u jednom mjesecu zabilježeno je već poslovično u septembru – ukupno 86. Najveći brod koji je prošle godine dolazio u Kotor bio je 329,87m dug kruzer **Royal Princess (Royal Princess)**.

Zabilježeno je 1.674 dolazaka jahti, što je 6% više nego u 2015. godini.

Prošle godine je preko Luke Kotor stiglo 543.524 putnika, što je u odnosu na 2015. godinu više za 94.399 putnika.

Luka Kotor A.D. čiji je većinski vlasnik Opština Kotor sa 56,97% udjela u kapitalu, prošle godine je ostvarila neto dobit iz poslovanja od 936.293 eura, ili 89.652 eura manju nego u 2015. godini.

Brodovi u Kotoru u junu

(8-9, 18-19. i 29-30.) Athena	Princess Eleganza (1-2.),
(3. i 27.) Brilliance of the Seas	Rhapsody of the Seas (5, 11, 18. i 25.),
(2, 10. i 18.) Celebrity Constellation	Royal Princess (6, 12. i 20.),
(5.) Christina O	Royal Clipper (23.),
(12. i 24.) Cristal Esprit	Sea Cloud (8.),
(28.) Horizon	Seabourn Encore (26.),
(7, 11, 21. i 25.) La Belle de l'Adriatique	Sea Dream I (28.),
(3, 20. i 27.) Le Lyrial	Seven Seas Voyager (4.),
(8. i 22.) Mein Schiff 2	Silver Muse (28.),
(3, 10, 17. i 24.) MSC Musica	Star Breeze (3. i 11.),
(6, 12, 20, i 26.) Norwegian Star	Thomson Dream (1, 15. i 29.),
(17.) Oriana	Thomson Spirit (14. i 28.).
(17-18. i 24.) Panorama	

Fotografije: S. Dabinić

Kotorska luka 28. juna: U prednjem planu na vezu kruzer *Silver Muse*, u pozadini na sidrištu br. 1 *Thomson Dream* a u pozadini na sidrištu br. 2 kruzer *Horizon*

OVOG LJETA navršava se 10 godina otkako je definitivno zatvoren tivatski Mornaričko tehnički remontni zavod *Sava Kovačević*. Popularni *Arsenal*, kako su svi zvali ovo vojno brodogradilište, otišao je u istoriju poslije 117 ljeta dugog života pošto je kompleks Zavoda preuzeo novi vlasnik – kompanija *Adriatic Marinas*, kanadskog milijardera **Pitera Manka**.

Arsenal je zvanično počeo sa radom 1889. godine izvukavši iz mora na navoz radi remonta, svoj prvi brod. Izgrađen je na inicijativu komandanta Ratne mornarice Austro-Ugarske, admirala **Maksimilijana Daublebskog fon Šterneka**.

Radi izgradnje Arsenala lokalna vlast malog ribarskog i težačkog Tivta je Ratnoj mornarici Austro-Ugarske poklonila zemlju između rta Pakovo i rta Seljanovo *kako bi domaći ljudi dobili koru kruha*, kako to piše u odluci tadašnjeg Opštinskog vijeća. Najveći dio poklonjene zemlje prethodno je na Opštinu Tivat besplatno prenio njen pravi vlasnik – ugledni brodovlasnik i rudarski magnat iz Kardifa, **Anton Luković**, rodom sa Prčanja.

Razvoj Arsenala za sobom je povukao i munjevit napredak Tivta, koji je nastavljen i nakon Prvog svjetskog rata, kada je to mjesto postalo glavna baza ratne flote Kraljevine Jugoslavije. U tom periodu *Arsenal* se afirmiše i kao jedino remontno brodogradilište na istočnoj obali Jadrana osposobljeno da remontuje podmornice. Arsenal se obnavlja i poslije Drugog svjetskog rata, kada je postao glavno remontno brodogradilište flote socijalističke Jugoslavije i značajan proizvođač složenih sredstava ratne tehnike.

Pomorstvo

Rječnik

VANTE (LETO I ZAPUT): Trouglasta pomoćna jedra koja su se razapinjala na letima između jarbola. Pojavila su se krajem XVII vijeka, a proširila su se na velike jedrenjake početkom XVIII vijeka. U početku su bila oblika pravouglog trapeza, da bi kasnije donji dio bio odstranjen, tako da su postala trouglasta. Kapetani starih jedrenjaka nisu se držali istih pravila oko korišćenja letnih jedara. Neki su ih upotrebljavali kao olujna jedra, dok su ih drugi koristili pri oštrom plovljenju uz vjetar. Slikari su često prikazivali brodove sa razapetim svim jedrima, uključujući i letna, ali se to u praksi nikada nije radilo, jer bi tako gusto razapeta jedra *gušila* jedno drugo i tako smanjivala iskorišćenost vjetra.

Inače, jedra se prema uslovima upotrebe dijele na radna ili olujna, a razlikuje se i više oblika jedara. Glavnim jedrom ostvaruje se veći dio potisne sile. Njegov je najstariji poznati oblik četverougao križno jedro (prema egipatskom prikazu oko 3300. pne.), koje visi na vodoravnoj gredi (križu) okačenoj pri vrhu jarbola poprijeko na uzdužnu os plovila, pa je zbog toga prikladan za vjetar iz kremenoga smjera. Od XIII. vijeka na Sredozemlju se počelo koristiti trouglasto latinsko jedro ovješeno o kosi križ (lantanu) postavljen uzdužno na os broda, što ga čini prikladnim za bočne vjetrove.

Brodovi bokeških kapetana

Brik *Factis non Verbis* iz 1869.

Zapovjednik-kapetan A.G. Radoničić, vlasništvo porodica Radoničić i Tripković iz Dobrote